

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TİCARET BAKANLIĞI

DOĞAL TAŞLAR SEKTÖR RAPORU

Hazırlayan
İhracat Genel Müdürlüğü
Maden, Metal ve Orman Ürünleri Dairesi

2020

DOĞAL TAŞLAR

TÜRKİYE ÜRETİMİ

Doğal taşlar, doğadan çıkarıldıktan sonra ticari olarak iŐletilebilen en eski inşaat malzemeleridir. Tarih boyunca insanoğlu tarafından yapılar ve anıtlarda güzelliği, dayanıklılığı nedeniyle kullanılmıştır. Zamanla kullanımı artan doğal taşlar günümüzde özellikle inşaat, kaplama, döŐeme, heykeltçilik, mezar taşı yapımı, mıcır, porselen ve cam sanayi, optik sanayi ve süs eŐyası yapımında kullanılmaktadır. Doğal taş sektörü, son dönemde yeni üreticilerin de pazara girmesiyle ivme kazanan; hem ülkemiz hem de dünya ticareti için önem arz eden sektörler arasındadır.

Dünyanın en zengin mermer yataklarının bulunduğu Alp kuŐađında yer alan Türkiye, 5,1 milyar m³ –13,9 milyar ton muhtemel mermer rezervine sahiptir. Bu değer 15 milyar m³ olduğu tahmin edilen dünya rezerv toplamının %33'üne karŐılık gelmektedir. Türk doğal taş sektörü; çeŐit ve rezerv zenginliği, sektör deneyimi, ham madde bolluğu, deniz ulaŐımında nakliye kolaylığı, dinamik sektör yapısı, kullanılan yeni teknolojiler ve geniŐ renk skalası ile dünya doğal taş piyasasında önemli bir yere sahiptir.

Türkiye'de çeşitli renk ve desenlerde kristalin kalker (mermer), kalker, traverten oluŐumlu kalker (oniks), konglomera, breŐ ve magmatik kökenli kayalar (granit, siyenit, diyabaz, diyorit, serpantin, vb.) bulunmaktadır.

Dünya pazarlarında beğeni kazanabilecek nitelikte doğal taş çeŐidine sahip olan Türkiye'de, rezervler Anadolu ve Trakya boyunca geniŐ bir bölgeye yayılmıştır. Rezervlerin bölgelere göre dağılımı, Ege Bölgesi %32, Marmara %26, İç Anadolu % 11, Doğu Anadolu Güneydoğu Anadolu, Karadeniz ve Akdeniz Bölge'si %31 şeklindedir.

Sektörde yaklaşık 1.500 adet doğal taş ocağı, fabrika ölçeğinde faaliyet gösteren 2.000 kadar tesis, orta ve küçük ölçekli 9.000 atölye faaliyet göstermektedir. İstihdam edilen kiŐi sayısı 300.000 civarındadır. Üretimin en fazla olduğu iller; Balıkesir, Afyon, Bilecik, Denizli

ve Muğla'dır. Bu bölgelerdeki üretim, tüm üretimin % 65'ini oluşturmaktadır. Ekonomik mermer yataklarının bulunduğu diğer iller ise; Bursa, Kırşehir, Çankırı, Çorum, Kastamonu, Niğde, Kayseri, Artvin, Bitlis, Erzincan, Bayburt, Sivas, Tokat, Denizli, Kütahya, Eskişehir, Diyarbakır, Elazığ, Çanakkale, Konya, İstanbul ve Manisa'dır.

Ülkemizde 80'nin üzerinde değişik yapıda, 120'nin üzerinde değişik renk ve desende mermer rezervi belirlenmiştir. Uluslararası piyasada en tanınmış mermer çeşitleri; Süpren, Elazığ Vişne, Akşehir Siyah, Manyas Beyaz, Bilecik Bej, Kaplan Postu, Denizli Traverten, Ege Bordo, Milas Leylak, Gemlik Diyabaz ve Afyon Şeker'dir. Uluslararası pazarda bilinen bu mermer çeşitlerimizin dışında, son dönemde kayrak taşı, dere ve deniz aşındırması ile oluşmuş çakıl taşları ve tüfler de dış ticaretimizde öne çıkan doğal taş çeşitleridir.

Türk mermeri, farklı renk skalası ve kalitesiyle dünyanın pek çok ülkesinde, dünyaca tanınmış mekânlarda kullanılmaktadır. Vatikan'ın en önemli kiliselerinden biri olan Saint Pierre kilisesinin girişindeki sütun ve kaplamalarda Afyon İscehisar mermerleri kullanılmıştır. ABD'de Beyaz Saray'da yetkililerin basın açıklamaları yaptıkları alanda kullanılan mermer Elazığ'da üretilen Elazığ Vişne'dir. Alman Parlamentosu, Fransa Parlamentosu ve ABD Temsilciler Meclisi Elazığ vişnenin kullanıldığı diğer mekânlardır. Dünyanın en önemli eğlence merkezlerinden Disneyland'da 18 bin metrekare Türk mermeri yer alırken; dünyanın dört bir yanındaki pek çok lüks otelin ıslak zeminlerinde Türk mermeri tercih edilmiştir.

Sektör; yüksek ihracat potansiyeli, iç piyasa tüketimi, doğal taş makineleri üretimi ve ihracatı ile Türkiye ekonomisine önemli bir katkı sağlamaktadır. Özellikle son dönemde mermer üretiminde, klasik mermer üretim yöntemlerinin değişmeye başlaması, nitelikli işgücü ve ileri teknolojiye dayanan modern üretim yöntemlerinin daha çok kullanılmaya başlanması, büyük firmaların yapmış oldukları yatırımlarla birlikte bütünleşmiş üretim yapan tesislerin de devreye girmesiyle işlenmiş mermer üretiminde büyük artış kaydedilmiştir. Uygulanmaya başlanan modern ocak üretim yöntemleri ve son teknikler sayesinde rekabetin çok yoğun olduğu dünya doğal taş pazarına uygun üretim ve pazarlama yapabilecek ürünler hazırlayan

tesis sayımız artmıştır. Türkiye dünya doğal taş üretiminde lider on büyük üreticiden biri konumuna gelmiştir.

Üretimin tamamına yakın kısmı özel sektör tarafından yapılmaktadır. Türkiye’de yıllık doğal taş üretimi 11,5 milyon ton civarında olup işleme tesislerinin toplam plaka üretim kapasitesi 6,5 milyon m2 civarındadır.

Doğal taşlar grubunda mermerden sonra ikinci önemli doğal taş granittir. Plütonik magmatik kökenli bir kayaç olan granit, asidik bir bileşime sahiptir. Grinin çeşitli tonlarında renklere sahip olan granitler, genellikle dış kaplama ve yer döşemesinde kullanılmaktadır.

Özellikle inşaat sektöründe kullanılan granit, iyi cila alma, renk çekiciliği ve sağlamlığı sayesinde aynı zamanda figür işlemeciliğinde de kullanılmaktadır. Önemli rezervler Ordu, Rize, Trabzon, Balıkesir, Kırklareli, Kırşehir, Bolu, İzmit, Çanakkale ve İzmir’de bulunmaktadır. Parlak görünümü ve dayanıklılığı ile genellikle gelişmiş ülkelerde tercih edilen granitin kullanımı son zamanlarda ülkemizde de yaygınlaşmaya başlamıştır.

Doğal taşlar konusunda son dönemdeki önemli gelişme de 89/106/EEC sayılı “İnşaat Malzemeleri Direktifi” kapsamındaki CE işareti uygulamasıdır. İlgili direktif kapsamında iç ve dış cephelerde; yer ve duvar kaplaması amacı ile kullanılan mermer ve diğer doğal taşlarda CE işareti alma zorunluluğu getirilmiştir.

TÜRKİYE’DE DIŞ TİCARET

İhracat

Türkiye’nin doğal taş sektöründeki ihracat kompozisyonuna baktığımızda, Çin’in %37,3’lük pay ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Çin’e yapılan ihracat 2019 yılında ilgili sektörde yaklaşık %10 gibi bir düşüş gerçekleşmiş olup, yaklaşık 694 milyon ABD Doları civarında gerçekleşmiştir. Ayrıca doğal taş sektöründe 2019 yılında yalnızca Çin’e olan ihracatta değil,

sektörün toplam ihracatında da yaklaşık %2,3'lük bir düşüş gerçekleşmiştir. Sektör ihracatı 2018 yılı için 1,9 milyar ABD Doları seviyesindeyken 2019 yılı sonunda 1,86 milyar ABD Doları seviyesine gerilemiştir.

Türkiye Doğal Taş İhracatı Ülke Dağılımı (Milyon ABD \$)

ÜLKELER	2018	2019	2018-19 % Değişim	2019 Pay %
ÇİN	773	694	-10,22%	37,33%
A.B.D.	299	285	-4,68%	15,33%
SUUDİ ARABİSTAN	105	125	19,05%	6,72%
HİNDİSTAN	90	91	1,11%	4,90%
İSRAİL	60	65	8,33%	3,50%
IRAK	62	64	3,23%	3,44%
FRANSA	55	62	12,73%	3,34%
B.A.E	54	40	-25,93%	2,15%
AVUSTRALYA	40	40	0,00%	2,15%
ALMANYA	27	27	0,00%	1,45%
İlk 10 Ülke Toplam	1565	1493	-4,60%	80,31%
TOPLAM	1903	1859	-2,31%	100,00%

Türkiye'nin doğal taş sektöründeki ihracat ürün kompozisyonuna baktığımızda ise blok ve işlenmiş mermerin 2019 yılı ihracatının sırasıyla yaklaşık 853 milyon ve 932 milyon ABD Doları ile ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir. Mermer haricinde ise Türkiye'nin doğal taş sektöründeki diğer önemli ihraç ürünleri blok ve işlenmiş granittir.

Türkiye Doğal Taş İhracat Değerleri (Değer: 1000 ABD \$)

Ürünler	2018	2019
	Değer	Değer
Blok Mermer	936.498	852.837
Blok Granit	6.635	9.297
İşlenmiş Mermer	906.562	931.533
İşlenmiş Granit	9.064	10.561
Diğerleri	44.554	55.148
TOPLAM	1.903.313	1.859.376

İthalat

Türkiye'nin doğal taş sektöründeki ithalat kompozisyonuna baktığımızda, Hindistan'ın yaklaşık %35'lik pay ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Hindistan'ı %16,9 oranında pay ile İtalya ve %11,3 payla Vietnam takip etmektedir. Doğal taş sektörünün ihracatında 2019 yılında yaşanan genel artışa karşın söz konusu sektörün ithalatında ise toplamda yaklaşık %24 oranında bir azalış gerçekleşmiştir.

Türkiye Doğal Taş İthalatı Ülke Dağılımı (Milyon ABD \$)

ÜLKELER	2018	2019	2018-19 Değişim	2019 Pay %
HİNDİSTAN	41,3	27,6	-33,17%	34,76%
İTALYA	10,2	13,4	31,37%	16,88%
VİETNAM	13,8	9	-34,78%	11,34%
İSPANYA	13,2	8,5	-35,61%	10,71%
YUNANİSTAN	5,3	5,8	9,43%	7,30%
İRAN	8,9	5,4	-39,33%	6,80%
ÇİN	4,7	4,4	-6,38%	5,54%
MAKEDONYA	0,7	1,2	71,43%	1,51%
FRANSA	1	1	0,00%	1,26%
PORTEKİZ	0,2	0,4	100,00%	0,50%
İlk 10 Ülke Toplam	99,3	76,7	-22,76%	96,60%
TOPLAM	105	79,4	-24,4%	100,00%

Türkiye'nin doğal taş sektöründeki ithalat ürün kompozisyonuna baktığımızda ise ihracat kompozisyonunun tam aksine işlenmiş granitin 2017 yılı ithalatının yaklaşık 144 milyon ABD Doları ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir.

Yıllar İtibariyle Türkiye'nin Doğal Taş İthalatı (Bin ABD Doları)

	2018	2019
Ürünler	Değer	Değer
Blok Mermer	2.861	4.405
Blok Granit	373	367
İşlenmiş Mermer	20.367	23.600
İşlenmiş Granit	75.598	46.823
Diğerleri	5.765	4.205
TOPLAM	104.964	79.400

Dünya Üretimi

Dünya genelinde doğal taşların yapı ve dekorasyon malzemesi olarak kullanılmaya başlanması dünya doğal taş üretiminin artmasına neden olmuştur. Özellikle son on yılda görülen artış, kazanım ve işleme teknolojisindeki gelişmelere paralellik göstermektedir. Giderek daha mükemmel hale getirilen işleme teknikleri ile taş, kolay ve ekonomik olarak istenen şekilde işlenmekte ve yeni kullanım alanları bulmaktadır.

Doğal taştan malzemelerin mimar ve tasarımcılar tarafından daha fazla tercih edilmesi dünyadaki tüketici sayısının artmasına neden olmuştur. Önemli ölçüde düşen piyasa fiyatları, ekolojik ve estetik görünümlü malzemelere olan ilginin artması da tüketimin artmasına yardımcı olmuştur. Uzmanlar gelecek yıllarda bu gelişmenin süreceği tahmininde bulunmaktadır.

Dünya doğal taş rezervleri incelendiğinde Alp-Himalaya kuşağı içinde kalan Portekiz, İspanya, İtalya, Yunanistan, Türkiye, İran, Pakistan gibi ülkelerde karbonatlı kayaç (mermer, kireçtaşı, traverten ve oniks) rezervlerinin fazla olduğu görülmektedir. İspanya, Norveç, Finlandiya, Ukrayna, Rusya, Pakistan, Hindistan, Çin, Brezilya ve Güney Afrika'da ise işletilebilir magmatik kayaç (sert taş) rezervlerinin yoğunlaştığı dikkati çekmektedir.

Asya kıtasında başta Çin olmak üzere, Hindistan, İran önemli üretim potansiyeline sahip olan ülkelerdir. Avrupa kıtasında ise İtalya, İspanya, Türkiye ve Portekiz doğal taş üretiminde ve ticaretinde söz sahibi ülkeler arasındadır.

Dünya Ticareti

Dünya Doğal Taş İhracatı (Bin ABD Doları)

ÜLKELER	2017	2018	2019	2019 % Pay
ÇİN	3.257.441	3.415.574	3.236.882	19,84%
İTALYA	2.996.887	2.292.874	2.141.242	13,12%
HİNDİSTAN	790.910	805.636	875.286	5,36%
TÜRKİYE	861.387	697.226	620.524	3,80%
BREZİLYA	659.419	644.920	607.961	3,73%
İSPANYA	752.091	612.632	552.198	3,38%
PORTEKİZ	567.651	481.686	470.083	2,88%
YUNANİSTAN	100.941	92.341	425.850	2,61%
MISIR	414.959	507.060	415.900	2,55%
VİETNAM	515.902	453.668	414.530	2,54%
TÜM DÜNYA	17.655.629	17.754.300	16.317.297	100,00%

Dünya Doğal Taş İthalatı (Bin ABD Doları)

ÜLKELER	2017	2018	2019	2019 % Pay
ABD	3.243.693	3.190.908	2.915.082	18,36%
ÇİN	2.750.530	2.617.185	2.638.006	16,62%
GÜNEY KORE	950.153	977.283	802.025	5,05%
İNGİLTERE	661.761	680.355	700.854	4,41%
JAPONYA	580.981	584.915	587.421	3,70%
FRANSA	509.193	561.213	570.633	3,59%
ALMANYA	578.908	593.771	552.409	3,48%
VİETNAM	129.605	136.970	435.893	2,75%
İTALYA	397.665	370.065	376.339	2,37%
SUUDİ ARABİSTAN	333.363	340.320	358.607	2,26%
TÜM DÜNYA	17.448.957	17.054.829	15.875.650	100,00%

KAYNAKLAR

- International Trade Center (ITC) Trade-Map(www.trademap.org)
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)
- Türkiye Mermer Doğal Taş ve Makineleri Üreticileri Birliği
TÜMMER
(www.tummer.org.tr)